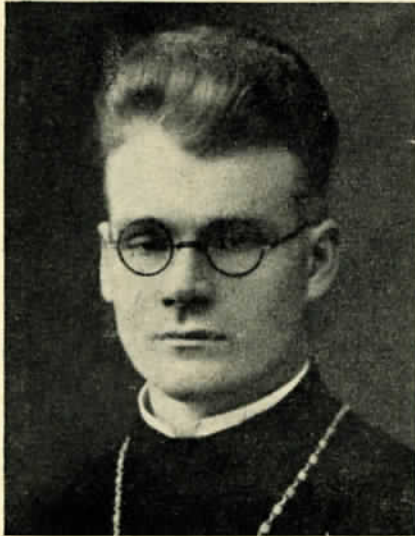

Paavo Saarikoski, nöyrä kilvoittelija.

Paavo Saarikoski.

Myöhäissyksyn iltahämärässä, marraskuun 2 päivänä 1948, nukahti pastori Paavo Saarikoski rauhallisesti ikuiseen uneen. Jo vuosia epävarmasti värähdellyt elämän liekki sairauden runtelemassa hauraassa ruumiissa sammui ja väsynyt sielu pääsi kaipaamaansa lepoon. Tämä tapahtui ikivanhan kaikkien sielujen muistopäivän lähetyksillä, jolloin kristikunta hartain mielin yhtyy rukoukseen: "Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis". (Herra, anna heille ikuinen rauha, ja ikuinen valosi loistakoon heille.) Tämän rukouksen kohdistimme ystävälemme Paavo Saarikoskelle erityisesti marraskuun 5 päivänä, jolloin hänet Pyhän Johanneksen kappelissa perinnäisin vaikuttavin ortodoksisin menoin siunattiin haudan lepoon. Monet vainajien alttarille sytytetyt muistotuohukset ja lukuisat seppeleet sekä kukkakimput osoittivat syvää kaipua ja kiitollisuutta vainajaa kohtaan.

Paavo Saarikoski syntyi tammikuun 10 päivänä 1904 Kiestingissä Itä-Karjalassa karjalaisen talonpojan poikana. Hänen nuoruutensa sattui levottomaan maailmansodan loppuajkaan, joka kosketti mullistavasti Itä-Karjalankin vuosisatojen aikana jotenkin muuttumattomina pysyneitä oloja. Monen muun tavoin ohjasi kohtalo Paavo Saarikoskenkin rajan tälle puolen, uuteen isänmahan. Lahjakas poika joutui opin tielle, päästen kreikkalaiskatoliseen Pappisseminaariin. Täältä hän valmistui papiksi v. 1927. Seminaarissa ollessaan osoitti Paavo Saarikoski erikoista harrastusta kirjoihin ja opinnoimiseen. Hän ei tyytynyt vain tavalliseen kurssilukuun, vaan halusi pitemmälle, ja näin hän uuttesti opiskellen laajensi ja syvensi tietojansa inhimillisen tietämyksen eri aloilla, ja nimenomaan teologiassa. Tällöin ilmenivät hänen teoreettiset taipumuksensa varsin huomattavina. Tieto oli omistettava mahdollisimman kokonaisuutena ja täydellisenä sekä hallittava kaikkia rajojaan myöden. Tämä

palava tiedonhalu vei hänet ensimmäisenä kreikkalaiskatolisena pappina harjoittamaan jatko-opintoja Helsingin Yliopiston teologiseen tiedekuntaan. Paitsi kasvatusopin tutkintoa suoritti Paavo Saarikoski täällä arvosanat kirkkohistoriassa ja käytännöllisessä teologiassa. Sitten sai hän ilokseen tilaisuuden seurata luentoja kaukaisen Ateenan kuuluisan yliopiston teologisessa tiedekunnassa lukuvuonna 1929—1930. Liikkuminen ortodoksisen kristikunnan merkkipaikoilla (Ateenan lisäksi myös Tessalonikassa ja ikivanhassa Atoksen luostarissa) oli omiaan antamaan nuorelle miehelle voimakkaita herätteitä ja syventämään hänen käsityksiään ortodoksisen uskon sisällyksestä. Tämä havaitaan selvästi hänen matkakirjoitelmastaan: "Ateena—Saloniki—Atos".

Vielä toisenkin kerran sai Paavo Saarikoski tilaisuuden opiskeluun ulkomailla. Tämä tapahtui v. 1936—1937 romanialaisen Cernautin yliopiston teologisessa tiedekunnassa, jossa hän suoritti I vuosikursin hyvällä arvosanalla sekä seurasi myös toisen vuosikurssin luentoja. Hyvään vauhtiin päässeen opiskelun keskeytti Paavo Saarikosken suureksi suruksi vaikea sairaus, keuhkotauti, joka kymmenen vuotta ruumiillista elinvoimaa heikonnuttuaan vei hehkuvan hengenkin ennenaikaiseen hautaan. Romanian matkan vaikutelmat osoittautuivat kuitenkin hedelmällisiksi myöhemmin. Niinpä matkalla hankittu kielitaito teki mahdolliseksi vastaanottaa sellainen suurtehtävä, kuin mitä oli romanialais-suomalaisen sanakirjan laatiminen. Tämä työ olikin viime vuosina sairastuoteessa makaavalle Paavo Saarikoskelle suurimman harrastuksen kohteena. Armoton tuoni ei kuitenkaan suonut tekijälle iloa saattaa työtään päätökseen.

Vuosien 1930—1934 välillä toimi Paavo Saarikoski puolustuslaitoksen kr.katolisena sotilasmatkasaarnaajana. Viimemainittuna vuonna hänet valittiin Kitelän seurakunnan esimieheksi. Toimittuaan toista vuotta kolmantena pappina Salmin seurakunnassa tuli hän v. 1940 Helsingin seurakuntaan. Oman virkansa lisäksi hän toimi v. 1942 Pappisseminaarin v.t. rehtorina. Tällainen oli suurin piirtein Paavo Saarikosken virkatoiminnan ulkonainen taival.

Syvennyttäessä Paavo Saarikosken elämän sisällykseen voidaan todeta sen sekä palioudeltaan että laadultaan olleen harvinaisen arvollinen.

Vaikkakin hänen toimintansa oli keskitettyä oli se samalla monipuolista ja avaraa, kuten hänen hengelleenkin oli kaikenlainen yksipuolisuus ja ylimalkaisuus vierasta. Nämä piirteet havaitaan kaikissa hänen toiminnoissaan.

Ennen kaikkea oli Paavo Saarikoski uskollinen pappiskutsumukselleen. Hän tunsii saaneensa sen ylhäältä käsin ja koetti suorittaa sen myös Korkeimman katsannon alaisena. Isiltä peritty ortodoksinen uskonto oli hänen kallein aarteensa, jonka kirkkastamiseksi hän uhraisi elämänsä päivät. Hän todella "rakasti vanhaa ja kuitenkin aina nuorta

Kirkkoäitiä kaikesta sydämeistä ja kaikesta mielestä ja kaikesta voimastaan". Eräissä kirjoituksissaan vuoden 1943 lopulla hän lausuu: "Ortodoksinen kirkko suomalaiskansallisissa vivahteissaan tulee olemaan meillä yksi niistä elämänarvoista, jotka kestävät kaikki uudelleen arvioinnit. Se on meille suojamuuri — hengellinen äiti, joka kasvattaa meitä, ja jonka turviin me kiiruhdamme kaikkina hädän päivinä". Tämän vakaumuksensa mukaan Paavo Saarikoski eli ja toimi.

Sielunpaimenena oli Paavo Saarikoski väsymätön ja harras. Vaatimattomalla, hiljaisella, mutta syvällisellä olemuksellaan pääsi hän lähelle laumansa sydäntä. Niin nuoret kuin vanhatkin uskoivat hänelle huolensa ja murheensa, ja saivat kahdenkeskisissä keskusteluissa tuntea virvoitusta ja lohtua tunnoissaan. Hänen kristinoppikoulunsa oppilaat säilyttävät opettajansa kuvan kirkkaana sydämissään. Hänen seurakuntalaisensa tunsivat aina saavansa jotain Paavo Saarikosken syvällisistä jumalanpalveluspuheista, joista henki syvä luottamus Korkeimpaan ja hänen kaitselmukseensa vaikeimminakin aikoina.

Paavo Saarikoski oli luonnon lahjana saanut selvän ajatuksen. Vuosien aikana hän oli kehittänyt itselleen ytimekkään ja hyvän kirjoitustyylin. Suomenkilen hienoimmatkin vivahteet oli hän koettanut omaksua, samoin kuin oikeakielisyyssäännötkin. Tämä oli hänelle hyvällä tarpeeseen, hänen jouduttuaan kirkkokunnan jumalanpalvelus- ja oppikirjain suomen- ja toimituskomitean tekstintarkastajaksi v. 1936 ja päätoimittajaksi v. 1939. Tämän tärkeän tehtävän hän suoritti tunnollisesti ja hienovaraisesti. Hänen ortodoksiseen kirjallisuuteen kohdistuvista suomennoistaan mainittakoon Padalkan "Ortodoksinen uskonoppi" ja Popescun "Ortodoksinen kirkko nykyään". Lukuisia selosteita ja suomennoksia julkaisi hän myös kreikkankielisistä julkaisuista sekä kirjoitti omaperäisyyttä osoittavia kirjoitelmia. Arvokkaaksi on arvioitava hänen toimintansa Ortodoksisten Pappien Liiton aikakausjulkaisun "Ortodoksian" päätoimittajana. Lehdellä on hänen toimittamaansa varmaan ollut tärkeä tehtävänsä ortodoksisen papiston, nimenomaan nuoremman, henkisessä ja hengellisessä kasvamisessa.

Paavo Saarikoski todella noudatti kehoitusta: "Olkaa sanan tekijöitä, eikä vain sen kuulijoita". Hän teki itse todella "sanaa", ja arvokasta sanaa, sekä myös eli sanan mukaisesti. Suurena apuna "sanan" tekemisessä oli hänen kielitaitonsa. Uuteralla työllä Paavo Saarikoski oli vuosien aikana oppinut äidinkielen lisäksi ruotsia, venäjää, kreikkaa, latinaa, saksaa ja romanian. Luonnollisesti rajoittui taito kuitenkin suurelta osalta kirjalliseen kielen ymmärtämiseen ja käyttöön.

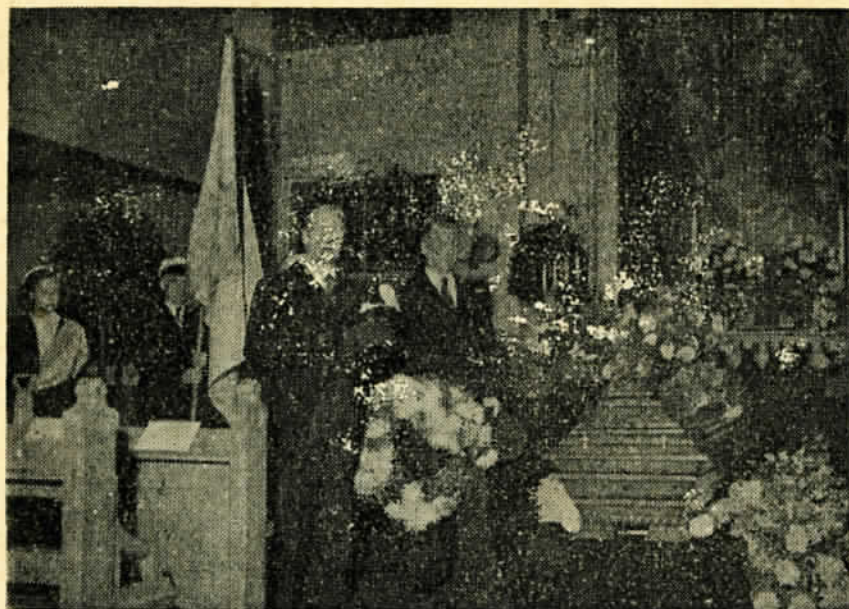
Uskon asiat olivat viimeisinä vuosina tulleet Paavo Saarikoskelle entistäkin läheisemmiksi. Ruumiin vähittäinen heikentyminen toi kuoleman arvoituksen näköpiiriin. Hänen ajatuksensa askartelivat kuoleman takaisessa elämässä ja ruumiin ylösnousemuksessa. Monesti istuessani sairausvuoteen ääressä hän kertoi uskon kamppailustaan. "Loppuuko elämä ruumiin kuolemaan, vai jatkuuko se tämän jälkeenkin ja minkälaisena?" olivat usein ongel-

mina, joiden ympärillä keskustelumme kierteli. Pyhän Sanan tutkiminen antoi monelle kärsimyksen täyteiselle hetkelle syvän tyydytyksen sisällön. Sielun hiljainen kapinointi vaimeni ja "ave crux, spes unica" (terve risti, ainoa toivo) antoi sydämellemme rauhan, pelastuksen avaimen.

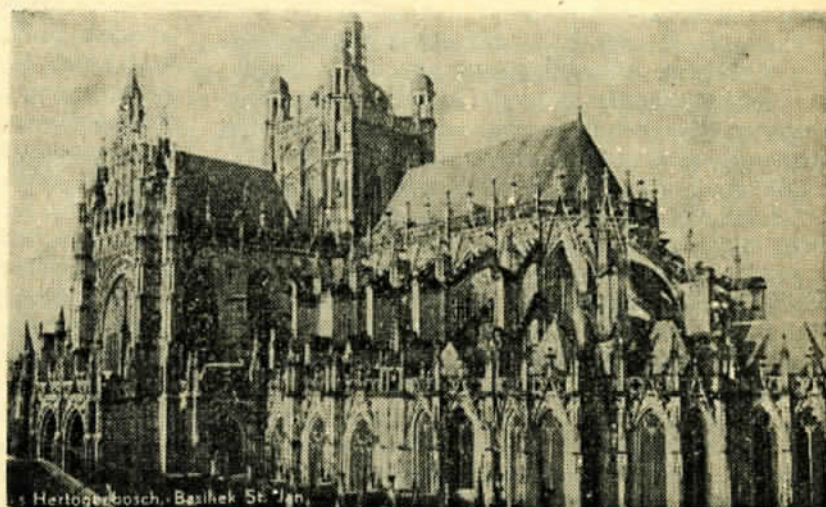
Ortodoksisen uskon ohella oli Paavo Saarikosken toisena rakkauden kohteena Karjala ja karjalaisuus. Ollen itse Karjalan poikia tunsikin hän herkästi heimonensa sydämen lyönnit. Jokainen kohtalon isku Karjalaan kohdistui myös hänen herkästi tuntevaan sydämeensä. Talvisodan pimeä, ankea aika murehdutti suuresti hänen mieltään. Sodan lopputulos: Karjalan menetys tuntui hänen, kuten muidenkin Karjala ystävien kohdalla, ikäänkuin pysäyttävän elämä kulun. Miten voi elämä jatkuu, kun väkivalta on katkaissut syvät juuret entiseen kotiseutuun ja kaikkeen siihen liittyvään. Elämä kuitenkin jatkui ja kulki kulkuaan. Lyhytaikainen Itä-Karjalan episodi päättyi onnettomasti ja koti-Karjala menetettiin toistamiseen. Kaikki nämä epävarmuuden ja onnettomuuksien vuodet olivat omiaan leikkaamaan lisähaavoja Paavo Saarikosken sisimpään ja heikentämään raihnutuneen ruumiin kestäkykyä. Erässä puheessaan Paavo Saarikoski lausui: "Tuntien pirstotun ja alaslyödyn Karjalan haavat omassa sydämessämme emme voi ajatella muuta kuin Karjalaa ja sen tulevaisuutta. Suokoon Jumala meidän säilyttää sydämissämme tämä rakkaus, että me, ollen ilman Karjalaa, omistaisimme sen sittenkin." Viimeiseen hetkeensä saakka Paavo Saarikoski pysyi intomielisenä, todellisena Karjalan miehenä.

Paavo Saarikoski oli kulttuuri-ihminen. Hänen mielenkiintonsa ja harrastuksensa kohdistui voimakkaana suomalaiseen kulttuuriin. Laaja, vaikkakin keskitetty lukeneisuus, oli omiaan avartamaan hänen tietojaan ja käsityksiään. Käytännöllinen sielunhoitotyö saattoi hänet Raja-Karjalassa lähelle kansakoulua ja sen opettajistoa. Olihan tämän maakunnan asujamisto suurimmalta osalta ortodoksista, samoin kuin koulujen opettajistokin. Paavo Saarikosken ajatuksena oli saada kreikkalaiskatolinen kirkko ja Raja-Karjalan koulu läheiseen yhteistyöhön. Kummallakin oli yhteiset tavoitteet. Monissa opettajakokouksissa esitti Paavo Saarikoski ajatuksiaan, saaden vuosien aikana tosiaan papiston ja opettajiston lähentymään toisiinsa. Kreikkalaiskatolisen kirkon edustajat esittivät monissa suurissa kouluväen piirikokouksissa kansakouluväelle kirkon kantaa ja toivomuksia, samalla saaden itsekin koululta hyviä herätteitä. — Moskovan rauhan jälkeisinä kuukausina raskautti Paavo Saarikosken mieltä huoli kreikkalaiskatolisen nuorison tulevaisuudesta. Voitiinko ortodoksinen väestö sijoittaa yhtenäiselle asuma-alueelle, niin että lapset saisivat kouluissa oman uskon mukaista uskonnon opetusta ja vielä omauskoisilta opettajilta? Viimeisen sodan jälkeen oli sama ongelma yhä kipeänä hänen tuntonsaan, sillä monenlaiset vaikeudet olivat jatkuvasti hänen toiveittensa täydellisen toteutumisen esteinä.

Raja-Karjalan koulu on kiitollinen Paavo Saarikoskelle hänen antamastaan panoksesta yhteistyön luomiseksi kirkon ja koulun välille. Tämä on huomattavassa määrässä myös toteutunut. Opettajisto

Prof. A. R. Cederbergin siunaustilaisuudessa lasketaan Helsingin yliopiston seppelettä.

St. Jaén katedraali on Hollannin kauneimpia nähtävyyksiä.

ja papisto ovat lähentyneet ja löytäneet toisensa yhdistävässä rakkaudessa karjalaisen kansaan ja omaan uskontoon. Henkilökohtaisesti olen suuresti kiitollinen Paavo Saarikoskelle hänen minulle antamistaan hedelmällisistä ajatuksista koulutyön kehittämiseksi karjalaisen kansan tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Kunnioitan häntä itsenäisenä, avarena, omin aivoin ajattelevana, humanisena kulttuuri-ihmisenä ja nöyränä kristittynä.

Paavo Saarikoski omisti elämänsä totuudelle ja hyvyydelle. Hän oli painanut mieleensä psalmin sanat: "Opeta meitä laskemaan päivämme oikein, että me saisimme viisaan sydämen". Varmaan oli runoilija tarkoittanut, että meidän elämämme olisi muututtava yksinkertaiseksi, keskitetyksi. Paavo Saarikoski oli saanut viisaan sydämen. Hän oli oppinut myös laskemaan päivänsä. Viimeiset vuodet hän pääasiassa eli henkisten voimiensa ja tahtonsa varassa. Monesti hän lausui päättävästi: "Minä puren hampaani yhteen ja taistelen. Minun täytyy vielä saada elää. Kunpa saisin elää vielä niin kauan,

että saisin sanakirjatyön valmiiksi!" Paavo Saarikoski taisteli päivästä päivään ja kuukaudesta kuukauteen, ja ennättikin saada aikaan paljon aikomustaan. Aivan loppuun eivät hänen voimansa riittäneet. Kynä kirposi kädestä. Hän todella laski jokaisen päivänsä. Suuri osa työstä suoritettiin vuoteessa maaten, kirjoituskone, kynä ja kirjat jalkojen päällä leväten. Jonakin päivänä kykeni hän työskentelemään montakin tuntia. Toisinaan esti vaikea tauti kirjoittamasta sanaakaan. Nämä tyhjät päivät masensivat taasen mieltä. Kärsimyksin Paavo Saarikoski oppi laskemaan päivänsä.

Viisassydäminen, vaatimaton, syvähenkinen Paavo Saarikoski on jättänyt mieliimme kauniin, lämmitävän kuvan kutsumustietoisesta sielunpaimenesta ja jalosta kulttuuri-ihmisestä. Hänen kärsimyksien ja vaikeuksien täyteinen vaelluksensa on päättynyt. Kiitollisin tuntein sytytettyt touhukset palavat kirkkain liekein hänen muistokseen pyhäköiden alttareilla.

Arvo Jääskinen.